

2. Кравець Н. П. Використання комп'ютерних технологій у процесі роботи розумово відсталих школярів із творами художньої літератури. *Особлива дитина : навчання і виховання*. 2014. № 1. С. 28–37.

3. Миронова С. П. Використання комп'ютера у корекційному навчанні дітей з вадами інтелекту. *Дефектологія*. 2003. № 3. С. 41–44.

Шкурупій Катерина Ігорівна

магістрантка спеціальності 016 Спеціальна освіта
(Олігофренопедагогіка. Логопедія)
Сумського державного педагогічного університету
імені А. С. Макаренка
Науковий керівник – канд. пед. наук, доцент
О. В. Колишкін

**ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ГУРТКОВОЇ РОБОТИ ДЛЯ УЧНІВ
З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ В УМОВАХ СПЕЦІАЛЬНОГО
ОСВІТНЬОГО ЗАКЛАДУ**

У статті розкрито особливості впровадження гурткової роботи для учнів з інтелектуальними порушеннями в умовах спеціального освітнього закладу. Головною метою позакласної гурткової роботи для учнів означеної нозології є створення умов для творчого, інтелектуального, духовного та фізичного розвитку дітей у вільний від навчання час, задоволення їхніх освітніх потреб. Раціональна організація позакласної гурткової роботи сприяє більш глибокому і всебічному розвитку учнів з інтелектуальними порушеннями, допомагає позитивно вирішувати завдання корекції і компенсації наявних порушень психофізичного розвитку.

Ключові слова: гурткова робота, впровадження, учні з інтелектуальними порушеннями, особливості, спеціальний освітній заклад.

Shkurupiy Kateryna Ihorivna

Master's student majoring in 016 Special Education
(Oligophrenopedagogy. Speech Therapy)
Sumy State Pedagogical University
named after A.S. Makarenko
Supervisor - Ph.D. ped. sciences, Associate Professor
O.V. Kolishkin

**FEATURES OF INTRODUCTION OF CIRCUIT WORK FOR PUPILS WITH INTELLECTUAL
DISABILITIES IN THE CONDITIONS OF SPECIAL EDUCATION**

The article reveals the peculiarities of the introduction of group work for pupils with intellectual disabilities in a special educational institution. The main purpose of extracurricular group work for students of this nosology is to create conditions for creative, intellectual, spiritual and physical development of children in their free time, to meet their educational needs. Rational organization of extracurricular group work promotes deeper and more comprehensive development of pupils with intellectual disabilities, helps to positively solve the problem of correction and compensation of existing disorders of psychophysical development.

Keywords: group work, implementation, pupils with intellectual disabilities, features, special educational institution.

Постановка проблеми. Демократичні перетворення, що відбуваються в нашій державі, вказують на необхідність удосконалення системи освіти дітей з порушеннями психофізичного розвитку. У дослідженнях останніх років відмічається тривожна тенденція зростання кількості дітей з відхиленнями фізичного та психічного здоров'я. Громадська тривога за стан та положення в школі дітей з різними порушеннями психофізичного розвитку, визнання необхідності посилення психолого-педагогічного впливу на покращення та збереження їхнього психічного та фізичного здоров'я спонукають до ряду невідкладних завдань обґрунтування та створення адекватної системи шкільного навчання та виховання таких дітей.

Нові підходи до вивчення порушень психофізичного розвитку, їх структури, глибини та потенційних можливостей дітей означеної категорії потребують ґрунтовного дослідження всіх компонентів корекційної освіти (змісту, форм, методів), запровадження інноваційних технологій і нових комплексних програм щодо корекційної роботи з такими дітьми [2].

Аналіз досліджень і публікацій. Процес впровадження гурткової роботи для учнів з інтелектуальними порушеннями в умовах спеціального освітнього закладу має своє відображення в дослідженнях О. Вержиховської, В. Липи, М. Матвєєвої, С. Миронової, В. Синьова, О. Хохліної та ін. [1; 3]. До проблеми підростаючого покоління в системі позакласної діяльності зверталися в своїх працях та пошуках відомі вчені-дефектологи В. Липа, І. Колесник, В. Засенко та ін. [1; 2].

Необхідним та доцільним в умовах спеціального освітнього закладу є впровадження гурткової роботи з метою сприятливого розвитку пізнавальних можливостей, інтелектуальних вмінь та навчально-організаційних навичок школярів. Особливе місце в сучасному навчанні має робота в парах або малих групах. У такій діяльності засвоюється досвід співробітництва, спілкування, відповідальності, підтримуються та розвиваються природні якості дитини, її здоров'я та індивідуальні здібності, здійснюється допомога в становленні її суб'єктивності, соціальності, творчої самореалізації особистості.

Мета статті – розкрити особливості впровадження гурткової роботи для учнів з інтелектуальними порушеннями в умовах спеціального освітнього закладу.

Виклад основного матеріалу. Найефективнішою формою роботи з учнями із застосуванням особистісно-орієнтованого підходу є позакласна

робота. Тому що, саме в позакласний час дитина може в повній мірі розширити і поглибити свої знання, а також активізувати пізнавальну діяльність. Позакласна діяльність охоплює всю освітньо-виховну роботу в позакласний час і спрямована на забезпечення потреб особистості у творчій самостійній діяльності за інтересами, стимулювання її творчого самовдосконалення та задоволення потреб дітей і молоді у професійному самовизначенні відповідно до їх здібностей.

Організація позаурочної діяльності у відповідності з виховною метою – це суспільно-корисна і пізнавальна спрямованість всіх видів діяльності. Всі позаурочні справи, заняття учнів повинні бути корисними і потрібними для себе, для дому, для школи, формувати свідомість і поведінку особистості. Позакласна робота є однією складовою виховного процесу, продовжує формувати у підростаючого покоління інтерес до різноманітних професій, до історії народної творчості людей, праці.

Характерною особливістю позакласної роботи є те, що вона здійснюється на принципі добровільності. Позакласна робота є багатогранною, різнобічною за своєю тематикою, учні можуть вибирати добровільно той вид позакласної роботи, який найбільш повно задовольняє їх потреби. Але слід враховувати і таке: учні початкових класів не можуть самотужки оцінити свої можливості, тому батьки і вчителі дуже делікатно і тактовно можуть переконати конкретних учнів вибрати той чи інший вид позакласної роботи, який допоможе їм найбільш повно проявити, виявити свої здібності [2].

Основні завдання позакласної та позаурочної роботи в умовах спеціального освітнього закладу: сприяти творчій спрямованості особистості, розвитку творчих рис характеру, творчій самосвідомості, розвитку творчих якостей інтелекту, постійному зростанню потенціалу творчої діяльності, формуванню психічних якостей творчої особистості, вихованню у дітей чи підлітків здатності до творчого спілкування, тощо.

Позакласна діяльність охоплює всю освітньо-виховну роботу в позаурочний час і спрямована на забезпечення потреб особистості у творчій самостійній діяльності за інтересами, стимулювання її творчого самовдосконалення та задоволення потреб дітей і молоді у професійному самовизначенні відповідно до здібностей [1].

Розвиток творчого мислення учнів, їх пізнавальної діяльності, прагнення до пошуків досліджень – одна з важливих проблем оптимізації навчання

і комплексного підходу до навчально-виховної роботи, до використання в освітньому процесі різних форм, позакласних заходів, зокрема гуртків [3].

Цінність гурткової роботи полягає в тому, що вона, в деякій мірі, вирішує проблему організації вільного часу учнів з інтелектуальними порушеннями, задовольняє їх різноманітні інтереси, активізує їх пізнавальну діяльність, тощо. Активізуючи пізнавальну діяльність школярів, вона в той же час створює умови для практичного застосування одержаних ними знань. Гуртки в спеціальній школі повинні бути різноманітними, ставити перед собою задачу поглиблення і вдосконалення трудових умінь і навичок, всебічного фізичного та естетичного виховання [2].

Для учнів молодших класів можна організувати гуртки випилювання, ліплення, роботи з природним матеріалом, папером і т. д. У них можуть брати участь і хлопчики і дівчатка. Цей вид діяльності дуже корисний для дітей, так як сприяє вихованню посидючості, чіткості й акуратності в роботі. Досить популярними є гуртки за виготовленням м'якої іграшки, персонажів для лялькового театру, «лялькові ательє» тощо.

Для більш старших учнів доцільно організувати гуртки на основі тих професійно-трудова навичок і знань, які вони придбали на уроках праці. Це можуть бути гуртки художньої різьби по дереву, різних видів моделювання, інкрустації та інших народних промислів, поширених у тій місцевості, де розташована школа. Для дівчаток можна організувати гуртки ручного і машинного в'язання, художньої вишивки, плетіння мережив та інших видів прикладного мистецтва. Види діяльності, за якими можна організувати гурткову роботу з праці, визначає педагогічний колектив кожної спеціальної школи.

Велике виховне і пізнавальне значення мають гуртки юннатів. В умовах сільської школи вибір діяльності для таких гуртків дуже різноманітний. Це догляд за рослинами городу, поля, саду, найпростіші види селекційної роботи, парникове господарство, вирощування плодів, овочів, квітів, основи раціонального догляду за тваринами, охорона птахів і багато іншого. Гуртківці повинні стати ініціаторами озеленення території, які належать школі, здійснювати догляд за посадками і ін.

Правильна організація роботи гуртка залежить від його керівника. Заняття кожного гуртка в спеціальній школі слід проводити не рідше одного разу на тиждень. Дуже важливе значення має організаційна робота з комплектування гуртків. Вона передбачає глибокий аналіз здібностей і схильностей дітей

і терплячу діяльність педагогічного колективу, з тим щоб дуже тактовно допомогти учневі обрати саме той гурток, в якому можуть найбільш повно розкритися його здібності і проявитися нахили, або той гурток, який допоможе йому в компенсації того чи іншого дефекту розвитку.

Один з видів корисної для школи діяльності є виготовлення наочних посібників або допомога в їх створенні.. У гуртку краєзнавства доцільно систематизувати і оформляти в альбоми, плакати, схеми, діаграми матеріали, що відображають історію району (міста), його революційне минуле, участь жителів району у Великій Вітчизняній війні, у відбудові народного господарства і в праці в наші дні. Всі названі матеріали з успіхом можуть бути використані як на уроках історії, географії, читання та розвитку мови, так і в позакласній роботі [2].

Дуже корисно залучити учасників гуртків до виготовлення різних макетів. Для цієї роботи слід обрати об'єкти, з якими діти знайомилися під час уроків у класі. Створення макетів допоможе керівнику гуртка на конкретному матеріалі проаналізувати, як діти зрозуміли розглянуту тему, і в процесі практичної роботи внести, якщо це потрібно, різні корективи. Все це слід мати на увазі при складанні планів роботи гуртків. При розумній взаємодії всіх шкільних гуртків внесок у розробку та виготовлення наочних посібників буде досить вагомим.

Велике корекційно-виховне значення мають гуртки художньої самодіяльності, в процесі якої в учнів з інтелектуальними порушеннями долається відчуття скутості, невпевненості в своїх силах, почуття неповноцінності. Організуючи роботу гуртків, не слід забувати, що вони вирішують проблеми естетичного виховання, що є частиною загальної системи виховання. Величезні можливості для вирішення завдань естетичного виховання є в роботі гуртків: художньої самодіяльності (хоровий, танцювальний, ляльковий театр, драматичний, художнього слова), малювання, вишивки, різних народних промислів. Тісно пов'язані із завданнями естетичного виховання заняття ритмікою і фізкультурою. Корекція рухових недоліків, вироблення правильної постави, розвиток почуття ритму, крім безпосереднього впливу на рухові функції, певним чином впливають на виховання почуття краси, на формування красивих, граціозних рухів.

Висновки. Таким чином, в роботі розкрито особливості впровадження гурткової роботи для учнів з інтелектуальними порушеннями в умовах спеціального освітнього закладу. Гурткова робота розвиває естетичні та художні

смаки учнів, поглиблює їх знання, розвиває їх творчі здібності, виховує почуття краси. Раціональна організація позакласної гурткової роботи сприяє більш глибокому і всебічному розвитку учнів з інтелектуальними порушеннями, допомагає позитивно вирішувати завдання корекції і компенсації наявних порушень психофізичного розвитку.

Перспектива дослідження. Перспективу подальшого дослідження вбачаємо в удосконаленні змісту гурткової роботи для учнів з інтелектуальними порушеннями різних вікових груп.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Липа В. А. Основы коррекционной педагогики : учеб. пособ. Донецк : Лебідь, 2002. 327 с.
2. Миронова С. П. Олігофренопедагогіка. Компактний навчальний курс : навч. посіб. Кам'янець-Подільський : К-ПНУ імені І. Огієнка, 2008. 204 с.
3. Миронова С. П., Гаврилов О. В., Матвеева М. П. Основы коррекционной педагогики : навч. посіб. / за заг. ред. С. П. Мироновой. Кам'янець-Подільський : К-ПНУ імені І. Огієнка, 2010. 264 с.

Ярмоленко Наталія Вікторівна

Вихователь комунального закладу
«Прилуцька спеціальна школа»

ОСОБЛИВОСТІ ЕСТЕТИЧНОГО РОЗВИТКУ УЧНІВ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУ

У статті здійснено аналіз робіт науковців з проблематики естетичного виховання. Висвітлено причини естетичного відставання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Наголошено на систематичності й важливості цього напрямку роботи в спеціальних закладах середньої освіти. Підкреслено важливість всіх шкільних предметів у естетичному розвитку дітей з порушеннями інтелекту.

Ключові слова: естетичний розвиток, учні з інтелектуальними порушеннями.

Yarmolenko Natalia Viktorivna

Educator of a communal institution
«Prylutska spetsialna shkola»

FEATURES OF AESTHETIC DEVELOPMENT OF STUDENTS WITH INTELLECTUAL DISABILITIES

The article analyzes the work of scientists on the issue of aesthetic education. The reasons of aesthetic retardation of children with intellectual disabilities are highlighted. Emphasis is placed on the regularity and importance of this area of work in special secondary education institutions. The importance of all school subjects in the aesthetic development of children with intellectual disabilities is emphasized.

Keywords: aesthetic development, students with intellectual disabilities.